

Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılım Biçimlerinin Değerlendirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Yakup Akif AFYON

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
BESYO Antrenörlük Eğitimi Bölümü
yafyon@mu.edu.tr

Mehmet KARAPINAR

Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi,
Beden Eğitimi Öğretmeni
İzmir

Özet

Bu çalışmanın amacı Muğla ilinde okuyan lise son sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini belirlemektir. Bu amaçla Muğla il merkezi ve dokuz ilçesindeki liselerin son sınıfında okuyan tesadüfî örneklem metoduyla belirlenen 30'ar öğrenci toplam 300 öğrenci araştırma kapsamına alınmış ve deneklere uzman görüşleri alınarak hazırlanan 30 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, bilgisayarda frekans dağılımları, yüzde değerlerine göre yorumlanmış, tablolar haline dönüştürülmüştür.

Kişisel bilgilerine göre; öğrenciler 17–18 yaşlarında, %5'inin kız %49'unun erkek olduğu, araştırmaya katılan deneklerin genellikle iki kardeş olduğu, aile gelirlerinin babası tarafından sağlandığı ve orta gelir düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Serbest zaman değerlendirme biçimlerine göre; lise son sınıfı öğrencileri, yeterince ve uygun bir şekilde serbest zamanlarını değerlendiremedikleri, katılım biçimlerinin pasif olduğu, evlerinde dinlenerek, TV seyrederek geçirdikleri, gelir düzeylerinin orta olması nedeni ile diğer faaliyetlere katılamadıkları anlaşılmıştır.

Sonuç olarak; lise son sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarını yeterince değerlendiremedikleri, pasif olarak evlerinde geçirdikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, Öğrenci, Lise öğrencisi

Abstract

The aim of this study is to determine the type of leisure time activities of high school students in Muğla City. With this aim; 300 subjects were randomly selected from city center and from 9 districts of Muğla. 30 items of public survey which is prepared for taking opinion of experts are carried out. Data obtained from public surveys, were analysis with frequency distribution in computers.

According to results 51 percentages of subjects were girls and 49 percentages of subjects were boys. The age distribution of subjects is 17-18. Most of the participants have brother or sister and family incomes were provided by their fathers and they have middle level of income.

Results show that; subjects prefer reading, watching TV and resting as leisure time activities. As a conclusion senior students at high schools do not have enough leisure time and the use their leisure ineffectively. Moreover they use leisure by resting at home, watching TV, that and they don't attend other activities because of their monetary insufficiencies.

Key Words: Leisure time, Student, High schooler

Giriş

İnsanların eğlenme ve dinlenme ihtiyaçları, serbest zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirilmesiyle karşılanırsa onların hayata bağlılıkları güçlenir, mutlu, işinde başarılı, tutarlı ve dengeli bir kişilik, fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bir gelişme sağlar ki buda serbest zamanın önemini göstermektedir. Bir başka yönüyle serbest zaman faaliyetleri bireylerin sosyalleşmesi, toplumla bütünleşmesi ve üretken bir hale gelmesinde etkilidir. Serbest zaman faaliyetleri eğitime katkıda ve başarıyı arttırmada bir etken olarak görünebilir (Tezcan, M .b,1992).

Gelişen teknoloji nedeniyle üretimde insana olan ihtiyaç azalmaktadır. Bu yüzden insanların çalışma süreleri azalmış serbest zaman süreleri de fazlalaşmıştır. Serbest zaman faaliyetleri toplumun sosyal ve ekonomik yönden gelişmesini sağlar. Serbest zamanların olumlu değerlendirilmesi uygarlığında bir göstergesidir (Karaküçük, S. 2001).

Serbest zaman etkinliklerinin tercih nedenlerinin sıralanabilmesi amacıyla, Pierce tarafından çeşitli doyum ölçütleri oluşturulmuştur. Bunların bazıları, dostluk, dinlenme-rahatlama, başarı, güç, üstünlük, coşku, yenilik, entelektüellik, hoşsohbetlilik, zamanı değerlendirme, yapıcılık olarak sıralanmaktadır. Rekreasyonun eğlendirme ve dinlendirme işlevinin yanı sıra toplumsal değişmeyi ve kalkınmayı destekleyen eğitim işlevi de önem kazanmıştır. Özellikle toplumsallaştırma ve kişilik gelişimini sağlama açısından gençlerin yetiştirilmesinde kurumsal bir niteliğe bürünmektedir (Kılbaş, Ş . 2001).

Serbest zaman değerlendirme bireyden bireye, toplumdan topluma değişmektedir. Her birey serbest zaman değerlendirme biçiminin nasıl olacağına kendisi karar verir. Ancak verilen her kararda öğrencinin çevresinin etkili olduğu da bir gerçektir. Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme yolları ailelerinden ve çevrelerinden öğrendikleri ile biçim alır diyebiliriz. Serbest zamanların değerlendirilmesi gerekliliği ve gerçekliği günümüzde var olan bir durumdur. Ancak burada önemli olan serbest zamanları değerlendirmek değil, serbest zamanları etkili ve verimli olarak değerlendirebilmenin yollarını bilmektir. Bugün herkes serbest zamanlarını değerlendirebilir. Ancak her bireyin bunu etkili ve verimli bir biçimde yaptığını söylemek mümkün değildir (Tezcan, M. A., 1982).

Örneğin, Almanya'da halkın %61'i serbest zaman etkinliklerinden sporu tercih etmektedir. Ayrıca 1987 yılında Almanya'da 6-16 yaş arasındaki 190. 000 kişi üzerinde anket yoluyla yapılan bir araştırmada gençlerin %60'ının serbest zamanlarını spor yaparak geçirdikleri görülmüştür. Serbest zamanlarda sportif faaliyetlere aktif katılmayı tercih etme oranının yüksek olmasındaki temel nedenler, sporun kişisel ve toplumsal özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca sportif faaliyetlerin katılım kolaylığı, çalışma rahatlığı, her yaşın, her cinsin ve

herkesin zevk ve isteklerine yanıt verebilecek tercih olanağı vardır. Sosyalleştirici, toplumsal birliği sağlayıcı, sağlık kazandırıcıdır. Sanatsal ve folklorik değeri vardır. Bütün bunların yanında rekreasyonla daha yakın ilgisi bakımından sporun çeşitlilik, değişkenlik ve hareket özelliklerinden bahsedebiliriz. Rekreatif bir etkinlik olarak spora ilginin artması çeşitli toplumsal kurumları bu konuda organizasyonlar yapmaya yöneltmektedir (Yeoman ve Una, 2004).

Bu çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarında yaptıkları faaliyetler ve katılım biçimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma tarama modelinde olup, araştırma ile ilgili literatür taraması yapılarak araştırmada kullanılan anket soruları uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Anketin geçerliliği her sorunun konu ile ilişkisi, bütün konuyu kapsamaması ile soruların açık ve anlaşılır olması bakımından uzmanlara tetkik ettirilerek daha sonra evren içinden tesadüfi yöntemle seçilen 50 kişilik ön örneklem grubuna pilot çalışma yapılarak sağlanmıştır. Anketin 1. bölümünde öğrencilerin genel bilgilerini kapsayan 7 soru, 2. bölümünde ise öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini sorgulayan 21 soru hazırlanmıştır.

Araştırmanın evreni; Türkiye'deki Liselerdeki son sınıfta okuyan tüm öğrenciler, örnekleme ise; Muğla merkez ve dokuz ilçe merkezinde okuyan lise son sınıftaki 17-18 yaşındaki öğrencilerden tesadüfi örneklem metodu ile seçilen 30'ar öğrenci, toplam (n=300) öğrenci oluşturmuştur. Muğla Milli Eğitim Müdürlüğünden anket uygulanacak okullar için gerekli resmi izinler alınmıştır.

Araştırma sürecinde verilerin elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçları Muğla merkez ve dokuz ilçe merkezinde lise son sınıfta okuyan kadın ve erkek öğrencilerden çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu durum, veri toplama sürecinde, araştırmanın sonucunu etkileyebilecek herhangi bir olumsuzluğun giderilmesi imkânını sağlamış ve uygulama sorunsuz bir şekilde yürütülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programı ile çözümlenmiştir. Mevcut verilerin analizinde frekans tekrarı ve yüzdelik dağılımları kullanılmıştır. Anket formu Muğla merkez ve dokuz ilçe merkezinde lise son sınıfında okuyan toplam 3072 öğrenci arasından tesadüfi yöntemle seçilen kadın ve erkek toplam 300 öğrenciye uygulanmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada anketin 1. bölümünde genel bilgileri 2. bölümde ise Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini sorgulayan 21 soruya verilen cevaplar tabloleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Bir soru boş bırakıldığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Genel Bilgiler:

Tablo1. Araştırmaya Katılan Okulların İsimleri

Lise son sınıf öğrenci sayıları	İl/İlçe ve Okul Adı	Ankete Katılan (n) (%)
632	Merkez Turgut Reis Lisesi	30 (%5)
246	Bodrum-Bodrum Lisesi	30 (%12)
137	Dalaman-Dalaman Lisesi	30 (%22)
644	Fethiye-Fethiye Lisesi	30 (%5)
140	Köyceğiz-Naip Hüseyin Lisesi	30(%21)
366	Marmaris-Sabancı Lisesi	30 (%8)
293	Milas-Milas Lisesi	30(%10)
303	Ortaca-Ortaca Lisesi	30(%10)
35	Ula- S.O.S.K. Çok Programlı Lise	30 (%86)
276	Yatağan- Yatağan Lisesi	30(%11)
Toplam: 3072	Toplam Okul Sayısı: 10	300

Araştırmaya toplam 10 okul ve 300 öğrenci katılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin yaşları ve aylık gelirleri

Yaşlar	f	%	Aylık Gelir	f	%
15–16	5	%2	0–200 milyon	59	%22
17–18	269	%98	201–400 milyon	45	%16
19–20	0	%0	401–600 milyon	72	%26
21–22	0	%0	601–800 milyon	41	%15
23 ve üstü	0	%0	801 milyon ve üstü	57	%21
Cevapsız	26	-	Cevapsız	26	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Ankete katılanlardan 5 tanesi (%2) 15–16 yaş arası olup, 269 tanesi (%98) 17–18 yaşındadır. Büyük bir çoğunluğun 17–18 yaşlarında olduğu görülmüştür. Ankete katılanların 72 tanesi (%26) 401–600 milyon, 59 tanesi (%22) 0–200 milyon, 57 tanesi de (%21) 800 milyon ve üstünde rakamlar yazmışlardır. Ailelerin çoğunluğu 400–600 milyon aylık gelire sahiptir.

Tablo 3. Öğrencilerin ailelerinin gelir dağılımı ve kardeş sayıları

Seçenekler	f	%	Kardeş sayısı	f	%
Annem çalışıyor	19	%7	Kardeşim yok	42	%15
Babam çalışıyor	180	%64	1	53	%19
Her ikisi de çalışıyor	63	%22	2	109	%40
İkisi de çalışmıyor	14	%5	3	52	%19
Diğer	7	%2	4 ve üstü	19	%7
Cevapsız	17	-	Cevapsız	25	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Ankete katılanların 180 tanesinin (%64) babası, 63 tanesinin (%22) hem annesi hem de babası çalışmaktadır. Büyük bir çoğunluğunun babasını çalıştığı görülmüştür. Ankete katılanlardan 109 tanesinin (%40) iki kardeşi bulunmamakta, 42 tanesinin (%15) kardeşi bulunmaktadır. Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun iki kardeş olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğrencilerin cinsiyeti ve ailelerinin meslek dağılımı

Cinsiyetler	f	%
Erkek	133	%49
Bayan	141	%51
Cevapsız	26	-
Toplam	300	%100

Ailelerinin Meslekleri	Serbest Meslek	Resmi Kurum	Çalışmıyor	f	%
Baba	111	69	10	180	60
Anne	13	6	101	120	40
Toplam	124	75	111	3100	100

Ankete katılanlardan, 141 tanesi (%51) bayan, 133 tanesi (%49) erkektir. Ankete katılanların babalarının %60 nın serbest meslek ve %40 m resmi kurumda çalıştığı annelerinin %70 in serbest meslekte %30 unun resmi kuruluştta çalıştığı görülmüştür.

2. Bölüm: Serbest Zamanların Değerlendirilmesi

Tablo 1. *Derslerinin Olmadığı Saatlerde Genellikle Neler Yaptıkları*

Seçenekler	f	%
Spor yaparım veya izlerim	32	%10
Dinlenirim	72	%21
Kitap, gazete, dergi okurum	48	%14
Part-time çalışırım	21	%6
Lokal, kıraathane ve pastaneye giderim	29	%9
Müzik dinlerim	49	%15
Arkadaşlarımla birlikte olurum	57	%17
Üniversite hazırlık kursuna giderim	25	%8
Toplam	333*	%100

Anketteki cevaplardan; 72 kişi dinlenirim, 57 kişi arkadaşlarımla birlikte olurum, 49 öğrenci müzik dilerim, 48 öğrenci kitap gazete dergi okurum cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunlukla serbest zamanlarını arkadaş grubuyla geçirdikleri görülmüştür.

Tablo 2. *Hafta sonu işte çalışma ve serbest zaman faaliyetlerine katılma düzeyleri*

Cumartesi-Pazar gelir getirici iş yapıyor musunuz?	f	%	Serbest zaman faaliyetlerine yeterince katılabiliyor musunuz.?	f	%
Evet	28	%9	Evet	129	%43
Hayır	248	%83	Hayır	171	%57
Bazen	24	%8	Cevapsız	0	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Ankete katılanlardan 248 tanesi (%83) hayır, öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelir getirici bir işte çalışmadığı anlaşılmıştır. Ankete katılanların (%43) evet, (%57) hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin serbest zaman faaliyetlerine yeterince katılmadıkları görülmüştür.

Tablo 3. *Serbest Zaman Değerlendirmedeki İmkanları ve Okullarında Serbest Zaman Eğitimi ile İlgili Bilgiler alıp almadıkları*

Yöneticilerin Serbest Zaman Değerlendirmede İmkân Sağlamaları	f	%	Okullarında Serbest Zaman Eğitimi ile İlgili Bilgiler Alıp Almadıkları	f	%
Evet	104	%35	Evet	143	%50
Hayır	98	%33	Hayır	82	%28
Kısmen	95	%32	Kısmen	64	%22
Cevapsız	1	-	Cevapsız	11	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Katılanların 104 tanesi (%35) evet, 98 tanesi (%33) hayır, 95 tanesi (%32) kısmen cevabı vermiştir. Okul yöneticilerinin boş zamanlarını değerlendirilmesi ile ilgili imkân sağladıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin 143 tanesi (%50) evet, 82 tanesi (%28) hayır cevabını vermişler, serbest zamanlarını değerlendirmek için yöneticilerin yardım ve bilgi desteğinde olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. Serbest zaman değerlendirme ile ilgili yayınları okumaları ve öğretmenlerinden bilgi almaları

Serbest Zamanlarını Değerlendirilmesiyle İlgili Yayınlar Okumaları	f	%	Öğretmenlerinin Serbest Zaman Değerlendirme Bilgisi Vermeleri	f	%
Evet	110	%37	Evet	193	%64
Hayır	127	%42	Hayır	56	%19
Kısmen	63	%21	Kısmen	51	%17
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Ankete katılanların 127 tanesi (%42) hayır, 110 tanesi (%37) evet cevabı vermiştir. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmek adına yayınları okumadıkları görülmüştür. Katılanların 193 tanesi (%64) evet, 56 tanesi (%19) hayır, 51 tanesi (%17) kısmen cevabını vermiştir. Öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirmede yardımcı oldukları görülmüştür.

Tablo 5. Öğrencilerin hafta sonları,yaz tatili ve şubat tatilinde neler yaptıkları

Yaz Tatili ve Şubat Tatilinde Neler yaptıkları	f	%	Hafta Sonları Serbest zamanı değerlendiriyorlar nasıl	f	%
Kitap, gazete ve dergi okurum	47	%10	Spor yaparım	40	%11
Spor yaparım	36	%8	Spor müsabakalarını izlerim	25	%7
Ava giderim, balık tutarım	32	%7	Pikniğe giderim	27	%8
Yüzmeye giderim	27	%6	Ava giderim	10	%3
Univ. haz. kursuna giderim	11	%2	Yüzmeye giderim	18	%5
Arkadaş ve akraba ziyaretlerine giderim	22	%5	Balığa giderim	12	%3
Kahve, lokal ve kıraathaneye giderim	8	%2	Kahve, lokal ve kıraathaneye giderim	2	%1
Dinlenirim	49	%11	Alışveriş yaparım	22	%6
Alışveriş yaparım	28	%6	TV seyredirim	38	%11
Müzik dinlerim	40	%9	Müzik dinlerim	42	%12
Bar birahane ve gazinoya giderim	0	%0	Univ. haz. kursuna giderim	29	%8
Sinema ve tiyatroya giderim	14	%3	Bar birahane ve gazinoya giderim	4	%1
Müzik aleti çalarım	18	%4	Dinlenirim	18	%5
Pikniğe giderim	21	%5	Arkadaş ziyaretine giderim	26	%7
Gezerim	42	%9	Gezerim	46	%12
TV seyredirim	58	%13	Toplam	359	%100
Toplam	53*	100			

Katılanların %13'ü TV seyredirim, %11'i dinlenirim,%10'u kitap gazete dergi okurum, %9'u müzik dinlerim demıştır. Büyük bir çoğunluğunun tv seyrettiği anlaşılmıştır. Ankete katılanlardan %12'sini gezdiklerinin ve müzik dinledikleri, %11 ini spor yaptıkları ve tv seyrettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin hafta sonlarını genelde gezerik ve müzik dinleyerek geçirdikleri anlaşılmıştır.

Tablo 6. Hafta içi okul çıkışı serbest vakitlerini nasıl değerlendirdikleri

Hafta İçi Okul Çıkışı Serbest Saatlerin	f	%
---	---	---

Nasıl Değerlendirdikleri		
Kitap gazete ve dergi okurum	42	%10
Müzik dinlerim	44	%11
TV izlerim	48	%11
Lokal, kıraathane ve kahveye giderim	26	%7
Gezerim	32	%8
Bar, birahane ve gazinoya giderim	18	%5
Dinlenirim	45	%11
Müzik aleti çalarım	22	%6
Sinema ve tiyatroya giderim	24	%6
El işleri ve sanatla uğraşırım	12	%3
Universite hazırlık kursuna giderim	20	%5
Arkadaş ziyaretine giderim	34	%9
Alışveriş yaparım	30	%8
Toplam	397*	%100

Öğrencilerin 48 tanesinin (%11) tv seyrettikleri, 45 tanesinin (%11) dinledikleri, 44 tanesinin (%11), müzik dinledikleri, 42 tanesinin (%10) kitap gazete ve dergi okurum 12 tanesi (%3) el işi yaptıkları görülmüştür. Genelde tv seyrettikleri ve müzik dinledikleri anlaşılmıştır.

Tablo 7. Serbest Zamanlarını Verimli Kullandıklarına inanma ve Ailelerinin Boş Zaman ile İlgili Bilgiler Verip-Vermedikleri

Serbest Zamanlarını Verimli Kullandıklarına İnanmadıkları	f	%	Ailelerinin Serbest Zaman Değerlendirilmesi ile İlgili Bilgiler Verip vermedikleri	f	%
Evet	141	%47	Evet	181	%61
Hayır	52	%17	Hayır	56	%19
Kısmen	107	%36	Kısmen	61	%20
Cevapsız	0	-	Cevapsız	2	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Öğrencilerin 181 tanesi (%61) evet, 56 tanesi (%19) hayır, 61 tanesi (%20) kısmen şeklinde cevap vermiştir. Ailelerinin serbest zamanlarını değerlendirmek adına yardımcı oldukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin 141 tanesi (%47) evet, 52 tanesi (%17) hayır, 107 tanesi (%36) kısmen demişlerdir. Serbest zamanlarını verimli kullandıklarına inandıkları anlaşılmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin günde ve haftada kaç saat serbest zaman faaliyetlerine katıldıkları

Deneklerin Günde Kaç Saat Serbest Zaman Faaliyetlerine Katıldıkları	f	%	Deneklerin Serbest Zaman Faaliyetlerine Yeterince Katılabiliyor mu?	f	%
Hiç	69	%24	Hiç	67	%23
1-2 gün	149	%52	1 Saat	81	%28
3-4 gün	50	%17	2 “	98	%31
5-6 gün	16	%6	3 “	32	%11
7 gün	4	%1	4 saat ve daha fazla	19	%7
Cevapsız	12	-	Cevapsız	3	-
Toplam	300	%100	Toplam	300	%100

Ankete katılanların 149 tanesi (%52) 1-2 gün, 69 tanesi (%24) Hiç, Deneklerin haftada 1-2 gün Boş zaman faaliyetlerine katıldıkları anlaşılmıştır. Ankete katılanların 98 tanesi (%31)2 saat, 81 tanesi(%28) 1 saat, cevabını vermiştir. 3 öğrenci bu soruyu cevaplamamıştır. Deneklerin günde 2 saat boş zaman faaliyetlerine katıldıkları anlaşılmıştır.

Tablo 9. Katılmama Sebepleri ve Serbest Zaman Faaliyetlerine Nerede Katıldıkları

Katılmama Sebepleri	f	%	Serbest Zaman Faaliyetlerine Nerede Katıldıkları	f	%
Ekonomik yetersizlik	40	%23	Evde	126	%39
Hangi faaliyeti nasıl ve niçin yapacağıma dair bir bilgiye sahip değilim	26	%15	Açık alanda	100	%31
Faaliyetleri yönlendirecek arkadaş ve sosyal teşviklere sahip değilim	14	%8	Spor tesisinde	49	%15
Serbest zamanlan belirli faaliyetlerle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok	25	%15	Dernek/Kulüp gibi kuruluşlarda	15	%5
Katılmayı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil, programlar bana uymuyor	18	%11	Kahvede/lokalde	9	%3
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmamı engelliyor.	6	%4	Deniz kenarında	5	%2
Yeterli vaktim yok	42	%24	Diğer	17	%5
Toplam	171	100	Toplam	321	100

Hayır, cevabı verenlerden 42 tanesi (%24) vakit yetersizliği, 40 tanesi (%23) ekonomik yetersizliği şikkına cevap vermiştir. Ankete katılanların 126 tanesi (%39) evde, 100 tanesi (%31) açık alanda, cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin serbest zamanlarını evde geçirdikleri anlaşılmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerini Tercih Etme Nedenleri ve

Faaliyetlerin Denekler Üzerinde Bıraktığı Etki

Seçenekler	f	%	Seçenekler	F	%
En iyi yapabildiğim ve yeteneklerime uygun olduğu için	46	% 16	Dinlendirici buluyorum	62	% 18
Arkadaşlarla birlikte olabiliyorum	38	% 13	Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	26	% 8
Fazla para harcamamı gerektirmiyor	37	% 13	Rahatlatıcı ve can sıkıntılarından uzaklaştırıcı buluyorum	30	% 9
Faaliyete katılımı engelleyecek çevre ve aile baskısı yok	32	% 11	Sağlığıma olumlu etki yapıyor	47	% 14
Yapabileceğim başka bir etkinlik yok	26	% 9	Daha kolay ilişki kurabiliyorum, çevrem genişliyor	17	% 5
Faaliyet merkezine kolayca ulaşabiliyorum	16	% 6	Sosyal statü sağlıyor	22	% 7
Faaliyet yapabileceğim tesis, araç gereç müsait ve programları bana uyuyor	36	% 12	Eğlendirici ve heyecan verici buluyorum	46	% 14
Güzel bir ortam var	58	% 20	Eğitici buluyorum	58	% 17
Cevapsız	11	-	Farklı yaşantılar buluyorum	26	% 8
Toplam	300	%100	Toplam *	334*	%100

Öğrencilerin 58 tanesi (%20) diğer faaliyetler, 46 tanesi (%16) yeteneklerine uygun olduğu için seçeneğine cevap vermişlerdir. Öğrencilerin güzel bir ortam olduğu için serbest zaman faaliyetlerini tercih ettiği görülmüştür. Ankete katılanlardan 62 tanesi (%18) dinlendirici, 58 tanesi (%17) eğitici, seçeneklerini cevaplamıştır. Öğrenciler üzerinde serbest zaman faaliyetlerinin dinlendirici etki bıraktığı anlaşılmıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılım Şekli

Seçenekler	f	%
Yalnız	82	%28
Ailemle	59	%20
Arkadaş grubuyla	141	%50
Başka	6	%2
Cevapsız	12	-
Toplam	300	100

Ankete katılanlardan 141 tanesi (%50) arkadaş grubuyla, 82 tanesi (%28) yalnız cevabını vermiştir. Bu soruyu 12 öğrenci cevaplandırmamış ve değerlendirmeye alınmamıştır. Öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine arkadaş grubuyla katıldıkları anlaşılmıştır.

Tablo 12. İmkân Verildiğinde Tercih Edecekleri Serbest Zaman Faaliyetleri

Seçenekler	f	%
Kitap gazete ve dergi okurum	87	%12
Müzik dinlerim	78	%11
TV seyredirim	72	%10
Lokal kahve ve kıraathaneye giderim	8	%1
Spor yaparım	42	%6
Gezerim	74	%10
Spor müsabakaları izlerim	68	%9
Bar birahane ve gazinoya giderim	0	%0
Dinlenirim	44	%6
Sinema tiyatroya giderim	58	%8
El işleri ve sanatla uğraşırım	20	%3
Müzik aleti çalarım	31	%4
Belirli bir şeyle uğraşırım	11	%2
Yüzmeye giderim	28	%4
Balığa ve ava giderim	17	%3
Alış veriş yaparım	14	%2
Arkadaş ziyaretine giderim	26	%4
Diğer	34	%5
Toplam	720*	%100

* Bu sorularda birden fazla şık işaretlendiğinden cevap sayısı 300 den

fazladır.

Ankete katılanlardan 87 tanesi(%12) Kitap, Gazete ve Dergi okurum 78 tanesi (% 11) Müzik dinlerim, 74 tanesi (%10) Gezerim, 72 tanesi (% 10) TV seyredirim cevabını vermişler. Deneklere imkân verildiğinde tercih edecekleri serbest zaman faaliyetlerinin kitap gazete ve dergi okumak olduğu anlaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin serbest zaman katılım biçimlerini etkileyen faktörler verdikleri bilgilere göre; öğrencilerin 17–18 yaşlarında, %5'inin kız %49'unun erkek olduğu, katılan deneklerin genellikle iki kardeş olduğu, aile gelirlerinin babası tarafından sağlandığı ve orta gelir düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Serbest zaman değerlendirme biçimleri ise; ders dışı zamanlarını genellikle dinlenerek geçirdikleri, cumartesi ve pazar günleri çalışmadıkları, yaz tatilleri ve şubat tatillerinde TV seyrettikleri ve dinlendikleri, okul yönetimlerinin imkân sağladığı, okullarından serbest zaman eğitimi ile ilgili bilgiler aldıkları, serbest zaman faaliyetleri ile ilgili yayınlar okumadıkları, öğretmenlerin kendilerini bilgilendirdiği, ailelerinin serbest zaman değerlendirmesi ile ilgili bilgiler verdikleri, hafta içi okul çıkışı serbest zamanlarını TV seyrederek ve dinlenerek geçirdikleri, hafta sonları gezerek, müzik dinleyerek geçirdikleri, serbest zaman değerlendirmede zorluk çekmedikleri, serbest zaman faaliyetlerine haftada 1-2 gün katıldıkları, günlük 2 saat serbest zaman faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Ancak öğrenciler yeterince serbest zaman faaliyetlerine katıldıklarına inanmadıklarını belirtmişler, sebebini ise; yeterli vakit bulamama ve ekonomik sebeplerin olduğunu belirtmişlerdir. Çoğunlukla serbest zamanlarını evde geçirdikleri, bunu tercih etme nedenlerinin evlerini güzel bir ortam olarak kabul ettikleri, üzerlerinde dinlendirici bir etki bırakması, eğitici bulmaları, arkadaş grubuyla faaliyetlere katıldıkları, şayet imkân verilirse serbest zaman faaliyetlerinde kitap okuma, TV seyretme ve dinlenmek istedikleri ve serbest zamanlarını bu şekilde verimli kullandıklarına inandıkları görülmüştür.

Araştırmamızı destekleyen diğer çalışmaları ise şöyle sıralayabiliriz.

Karaküçük (1992) "Sporun Rekreatif Fonksiyonları" isimli çalışmasında; Sporun rekreasyonun en kapsamlı ve ilgi çeken alanlarının biri olduğu sporun ve rekreasyonun karşılıklı birbirini etkilemekte olduğunu ve sporun rekreatif ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir hareket alanı sağladığı rekreasyonunda sporun toplumda yaygınlaşması, tanınması ve basanlar elde edilmesinde önemli roller üstlendiği vurgulamıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın "Ekonomik ve Sosyal Sektördeki

Gelişmeler" başlıklı 1993 raporuna göre "Türkiye'de serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerinin dağılımı evde kitap-dergi-gazete okumak, müzik dinlemek, TV seyretmek gibi ev içi faaliyetlere katılma oranı kırsal alanda %67.3 kentsel alanlarda ise %75.6 olduğu görülmüştür".

Özcan'ın (1999) yaptığı "Öğretim Elemanları ve Öğretmenlerin Boş Zaman Faaliyetleri" adlı bitirme tezinde; öğretim elemanları ve öğretmenlerin ekonomik sıkıntıları, yeterli vakitlerinin olmayışı, olanakların yetersizliği gibi nedenlerle serbest zaman faaliyetlerine yeterince katılmadıkları görülmüştür.

Ergin'in (2000) yaptığı "Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerini Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerini ve Eğilimlerini Araştırması" adlı bitirme tezinde; okullarının serbest zaman faaliyetlerine katılmaları için imkân sağlamadığı, serbest zamanlarını verimli kullandıklarına inanmadıkları, serbest zaman faaliyetlerine yeterince katılmadıkları, bunun nedenin ise ekonomik yetersizlik olduğu sonucuna varılmıştır.

Ertem'in (2000) yaptığı çalışmada "Futbolcuların Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimini Araştırması" adlı tezinde futbolcuların yeterli serbest zamana sahip olmadıktan var olan serbest zamanların ise kısmen verimli kullandıklarına inandıkları serbest zamanlarında genellikle müzik dinledikleri, tv izledikleri, dinlendikleri, gazete-dergi okudukları görülmüştür.

Kara'nın (2000) yaptığı "4 ve 5 Yıldızlı Otellerdeki Rekreasyon Faaliyetleri (Muğla Bölgesi Örneği)" isimli çalışmasında rekreasyon animasyon faaliyetlerinin gösteri ve eğlence ağırlıklı olduğu genellikle aktiviteilerinin aerobik, step, fitnes, tenis gibi faaliyetlere daha çok önem verdiği görülmüştür.

Ekici ve Arkadaşlarının (2000) "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okul İçindeki Ders Dışı Etkinliklere Katılımı ve Öğrencilerin Bu Etkinliklerden Beklentileri" çalışmalarında; beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinlikleri öncelikle spora özendirmek amacıyla yaptıkları okullarda ders dışı etkinliklerinin yüksek bir oranda amacına uygun yapılmadığını sportif faaliyetleri engelleyen faktörler olarak ise çoğunlukla araç, gereç ve salon yetersizliğinin ortaya koymuştur.

Kılbaş'ın (2001) "Gençlik ve Boş Zamanları Değerlendirme" adlı çalışmasında gençlik merkezlerine devam eden üyelere anket uygulanmış ve elde edilen bulgulara göre bu merkezlere devam eden insanların çoğunluğunu 12-17 yaş grubunda olduğu yüksek gelir düzeyine sahip oldukları izcilik ve halk oyunları gibi etkinliklere yoğunlaştıkları sonucuna varılmıştır.

Ekici ve Yenel'in (2002) "Yükseköğretim Gençliğinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme ve Turizme Katılımları" üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve turizme

katılımları incelenmiş bu öğrencilerin serbest zamanlarını yeteri kadar değerlendirmedikleri ve turizm faaliyetlerine katılımlarının yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Balcı'nın (2003) yaptığı çalışmada; "Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerine Katılımları" araştırılmış, sinemaya gitmek, müzik dinlemek, bilgisayar ve internet kullanmak gibi pasif etkinliklere en fazla zamanı ayırdıkları görülmüştür.

Büküşoğlu ve Bayturan'ın (2005) "Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü" üzerine yaptıkları çalışmada pek çok ailenin, çocuk ve gençlerin serbest zaman etkinliklerine katılımlarının okul başarılarını olumsuz etkileyeceği konusunda endişe duydukları, bu kaygıları nedeniyle serbest zaman etkinliklerine katılımlarını zaman zaman engellediğini ortaya koymuştur.

Gömlüksiz (2008) "Malatya ili Üniversiteye Hazırlık Dershanelerine Giden Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri" adlı çalışmasında; öğrencilerin boş zamanlarında en çok müzik dinleyerek, arkadaş toplantılarına katılarak, sohbet ederek, televizyon seyrederek, yürüyerek ve bilgisayar-internet gibi etkinlikleri gerçekleştirdiklerini bulmuştur.

Yetiş'in (2008) "Orta Öğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Farklı Değişkenlere Göre Belirlenmesi" başlıklı yüksek lisans çalışmasında lise öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri araştırılmış lise son sınıf öğrencilerinin yeteri kadar boş zamanlarının az olduğu ve yeteri kadar değerlendirmedikleri ortaya çıkmıştır.

Türkoğlu (2009) yüksek lisans çalışmasında; beden eğitimi öğretmenlerinin ve beden eğitimi dersi alan lise öğrencilerinin çevreye yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını her iki grubun çevresel boş zaman etkinliklerine katılmak için çok fazla vakit bulamadıklarını belirtmelerine rağmen, gelişmeleri medyadan takip edebildikleri ve elde ettikleri bilgileri arkadaşlarıyla paylaşma çabası içinde oldukları görülmüştür.

Tanır (2009) "İstanbul ili Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerinin dağılımı ve değerlendirilmesi" adlı çalışmasında; serbest zaman etkinliklerine katılmak gibi bir alışkanlıklarının olmadığı, serbest zamanları değerlendirme konusunda bilinçlendirecek yeterli kişi ve kurumların olmadığı, sosyal faaliyet alanlarının olmadığı, serbest zamanlarında evde buldukları, ailelerin gelir ve eğitim düzeylerinin düşük olması serbest zaman faaliyetlerine katılımı olumsuz etkilediğini bulmuştur.

Kurumlu (2014) "Ankara ili 11. Sınıf Lise Öğrencilerinin Serbest Zaman ve Sportif Açından Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılımlarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında; evde yapılan serbest zaman faaliyeti olarak

en çok tv izleme ve bilgisayar oyunu oynama olarak bulmuştur.

Sonuç olarak; ilgili literatürde de ülkemizde birçok yaş gurubundaki insanların, öğrenciler gibi serbest zamanlarını değerlendiremedikleri anlaşılmıştır. Araştırma sonunda lise son sınıf öğrencilerinin serbest zamanlarını yeterince ve uygun bir şekilde değerlendiremedikleri, katılım biçimlerinin pasif olduğu, evlerinde dinlenerek, TV seyrederek geçirdikleri, gelir düzeylerinin orta olması nedeni ile serbest zamanlarını değerlendirmek için başka faaliyetlere katılmadıkları anlaşılmıştır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde öğrencilerin serbest zaman değerlendirme konusunda gerekli bilgilere sahip olmalarına rağmen öğrencilerin spor yapmak için çok fazla vakit ayırmadıkları görülmüştür. Öğrencilerde spor yapmaya yönelik tutumu ve spor yapma bilincini artırma amacıyla öğretmenler ve aileler boş zamanlarında spor yapmaya yönelik projeler hazırlayabilir, bu projeler kapsamında gönüllü olarak spor aktivitelerine katılabilir ve çalışmalar yapabilir. Bu çalışmalar lise son sınıfta okuyan öğrencilerin enerjisini olumlu yönde kullanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Balci, V. (2003). Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı, 158, Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1993) Ekonomik ve Sosyal Sektördeki Gelişmeler S.142, Ankara.

Ekici, S. Ve Yenel, F.İ. (2002)Yükseköğretim Gençliğinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma, *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, Cilt: 6, Sayı 1, Ankara.

Ekici, S. vd. (2000) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma, 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, 26–27 Mayıs, Ankara.

Ergin, S. (2000) Muğla Üniversitesi BESYO Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerini ve Eğilimlerinin Araştırılması" M.Ü. BESYO Bitirme Tezi, Muğla.

Ertem, M. (2000) Futbolcuların Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerini Araştırılması, M.Ü. BESYO Bitirme Tezi, Muğla

Kara, S. (2000) 4 ve 5 Yıldızlı Otellerdeki Rekreasyon, Animasyon Faaliyetleri (Muğla Örneği) M.Ü. Yayınlanmamış BESYO Bitirme Tezi, Muğla.

Karaküçük, S. (2001) Boş Zamanları Değerlendirme, Seren Matbaacılık, 4. Baskı Ankara.

Kılbaş, Ş. (2001).Gençlik ve Boş Zaman Değerlendirme, Anaca Yayınları Adana.

Özcan, S. (1999) Öğretim Elemanları ve Öğretmenlerin Boş Zaman Faaliyetleri, M.Ü. BESYO Bitirme Tezi Muğla.

Tanır, Z. (2009) İstanbul ili Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerinin Dağılımı Ve Değerlendirilmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Tezcan, M. (1982) Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi, A.Ü. Yayını, Ankara.

Tezcan, M. (1992) Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi, A.Ü. Yayını, Ankara.

Türkoğlu, Ç. (2009) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Beden Eğitimi Dersi Alan Lise Öğrencilerinin Çevresel Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Çevreye Yönelik Tutumları İle İlişkisi, Ankara İli Sincan İlçesi Örneği, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yeoman, I. And Una, M. (2004). Sport and Leisure Operation Menagement. Thomson Learning. London.